

eul_wid: fhs-aa

Ἀνάξαρχος ὁ Ἀβδηρίτης · Anaxarchus of Abdera

Testimonies

Μαρτυρίαι

Period: Κλασική Classical
Dialect: Ἀττική Attic (phi, frg)
Domain: Φιλοσοφία Philosophy
Format: Συναγωγή Collection
Affiliation: Democritean

- ¹ DIOG. IX 58—60 Ἀνάξαρχος Ἀβδηρίτης, οὗτος ἤκουσε Διογένους τοῦ Σμυρναίου· ὁ δὲ Μητροδώρου τοῦ Χίου, ὃς ἔλεγε μὴδ' αὐτὸ τοῦτ' εἰδέναι ὅτι οὐδὲν οἶδε· Μητροδώρον δὲ Νεσσᾶ τοῦ Χίου, οἱ δὲ Δημοκρίτου φασὶν ἀκοῦσαι. ὁ δ' οὖν Ἀνάξαρχος καὶ Ἀλεξάνδρῳ συνῆν καὶ ἤκμαζε κατὰ τὴν δεκάτην καὶ ἑκατοστὴν ὀλυμπιάδα [340—337] καὶ εἶχεν ἐχθρὸν Νικοκρέοντα τὸν Κύπρου τύραννον· καὶ ποτε ἐν συμποσίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐρωτήσαντος αὐτόν, τί ἄρα δοκεῖ τὸ δεῖπνον, εἰπεῖν φασιν· ὦ βασιλεῦ, πάντα πολυτελῶς· ἔδει δὲ λοιπὸν κεφαλὴν σατράπου τινὸς παρατεθεῖσθαι· ἀπορρίπτων πρὸς τὸν Νικοκρέοντα. (59) ὁ δὲ μνησικακήσας μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως ὅτε πλέων ἀκουσίως προσηνέχθη τῇ Κύπρῳ ὁ Ἀνάξαρχος, συλλαβὼν αὐτόν καὶ εἰς ὄλμον βαλὼν ἐκέλευσε τύπτεσθαι σιδηροῖς ὑπέροις. τὸν δὲ οὐ φροντίσαντα τῆς τιμωρίας εἰπεῖν ἐκεῖνο δὴ τὸ περιφερόμενον· πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον, Ἀναξάρχον δὲ οὐ πτίσσεισ'. κελεύσαντος δὲ τοῦ Νικοκρέοντος καὶ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ ἐκμηθῆναι, λόγος ἀποτραγόντα προσπύσαι αὐτῷ. καὶ ἔστιν ἡμῶν εἰς αὐτὸν οὕτως <ἔχον> [Anth. P. VII 133]· πτίσσετε, Νικοκρέων, ἔτι καὶ μάλα· θύλακός ἐστι· πτίσσετ'· Ἀνάξαρχος δ' ἐν Διός ἐστι πάλαι. καὶ σὲ διαστείλασα γνάφοις ὀλίγον (?) τάδε λέξει ῥήματα Φερσεφόνη· ἔρρε μυλωθρὲ κακέ'. (60) οὗτος διὰ τὴν ἀπάθειαν καὶ εὐκολίαν τοῦ βίου Εὐδαιμονικὸς ἐκαλεῖτο· καὶ ἦν ἐκ τοῦ ῥάιστου δυνατὸς σωφρονίζειν. τὸν γοῦν Ἀλέξανδρον οἰόμενον εἶναι θεὸν ἐπέστρεψεν· ἐπειδὴ γὰρ ἔκ τινος πληγῆς εἶδεν αὐτῷ καταρρέον αἷμα, δείξας τῇ χειρὶ πρὸς αὐτόν φησι· τουτὶ μὲν αἷμα καὶ οὐκ ἰχώρ, οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι' [E 340]. Πλούταρχος [s. Z. 37] δ' αὐτὸν Ἀλέξανδρον τοῦτο λέξει πρὸς τοὺς φίλους φησίν. ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε [s. II 238, 10] προπίνοντα αὐτῷ τὸν Ἀναξάρχον δεῖξαι τὴν κύλικα καὶ εἰπεῖν· βεβλήσεται τις θεῶν βροτησίαι χερὶ [Eur. Or. 271].
- ² DIOG. IX 61 Πύρρων Ἡλείος ... ἤκουσε Βρύσωνος τοῦ Στίλπωνος, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς [fr. 146 FHG III 243], εἶτα Ἀναξάρχου ξυνακολουθῶν πανταχοῦ, ὡς καὶ τοῖς Γυμνοσοφισταῖς ἐν Ἰνδία συμμῖξαι καὶ τοῖς Μάγοις ... (63) ἐκπατεῖν τε αὐτόν καὶ ἐρημάζειν, σπανίως ποτ' ἐπιφαινόμενον τοῖς οἴκοι. τοῦτο δὲ ποιεῖν ἀκούσαντα Ἰνδοῦ τινος ὀνειδίζοντος Ἀναξάρχῳ, ὡς οὐκ ἂν ἕτερόν τινα διδάξαι οὗτος ἀγαθόν, αὐτὸς αὐλὰς βασιλικὰς θεραπεύων. αἶε τε εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι, ὥστε εἰ καὶ τις αὐτὸν καταλίποι μεταξὺ λέγοντα, αὐτῷ διαπεραίνειν τὸν λόγον, καίτοι κεκινημένον τε <***> ὄντα ἐν νεότητι. πολλάκις, φησί [Antigonos v.

Karyst. S. 35 Wilam.], καὶ ἀπεδήμει, μηδενὶ προειπών, καὶ συνερέμβετο οἷσιν ἤθελεν. καὶ ποτ' Ἀναξάρχου εἰς τέλμα ἐμπεσόντος, παρήλθεν οὐ βοηθήσας· τινῶν δὲ αἰτιωμένων, αὐτὸς Ἀναξάρχος ἐπὶ τὸ ἀδιάφορον καὶ ἄστοργον αὐτοῦ.

- ³ PLUT. Alex. 52 Καλλισθένης μὲν ἠθικῶς ἐπειρᾶτο καὶ πράιως ὑποδύμενος τῷ λόγῳ καὶ περιῶν ἀλύπως λαβέσθαι τοῦ πάθους, ὁ δὲ Ἀναξάρχος ἰδίαν τινὰ πορευόμενος ἐξ ἀρχῆς ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ δόξαν εἰληφὼς ὑπεροψίας καὶ ὀλιγωρίας τῶν συνήθων εὐθὺς εἰσελθὼν ἀνεβόησεν· οὗτός ἐστιν Ἀλέξανδρος, εἰς ὃν ἡ οἰκουμένη νῦν ἀποβλέπει· ὁ δὲ ἔρριπται κλαίων ὥσπερ ἀνδράποδον ἀνθρώπων νόμον καὶ ψόγον δεδοικώς, οἷς αὐτὸν προσήκει νόμον εἶναι καὶ ὅρον τῶν δικαίων, ἐπεὶ ἀρχεῖν καὶ κρατεῖν νενίκηκεν, ἀλλὰ μὴ δουλεύειν ὑπὸ κενῆς δόξης κεκρατημένον. οὐκ οἶσθα, εἶπεν, ὅτι τὴν Δίκην ἔχει πάρεδρον ὁ Ζεὺς καὶ τὴν Θέμιν, ἵνα πᾶν τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος θεμιτὸν ᾖ καὶ δίκαιον;· τοιούτοις τισὶ λόγοις χρησάμενος ὁ Ἀναξάρχος τὸ μὲν πάθος ἐκούφισε τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ ἦθος εἰς πολλὰ χαυνότερον καὶ παρανομώτερον ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ δαιμονίως ἐνήρμοσε καὶ τοῦ Καλλισθένους τὴν ὁμιλίαν οὐδὲ ἄλλως ἐπὶ χάριν διὰ τὸ αὐστηρὸν οὔσαν προσδιέβαλε. λέγεται δὲ ποτε παρὰ δεῖπνον ὑπὲρ ὥρων καὶ κράσεως τοῦ περιέχοντος λόγων ὄντων τὸν Καλλισθένην μετέχοντα δόξης τοῖς λέγουσι τάκεϊ μᾶλλον εἶναι ψυχρὰ καὶ δυσχεῖμερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐναντιούμενου τοῦ Ἀναξάρχου καὶ φιλονικοῦντος εἰπεῖν· ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη σοι ταῦτα ἐκείνων ὁμολογεῖν ψυχρότερα· σὺ γὰρ ἐκεῖ μὲν ἐν τρίβωνι διεχειμάζεις, ἐνταῦθα δὲ τρεῖς ἐπιβεβλημένος δάπιδας κατάκεισαι· τὸν μὲν οὖν Ἀναξάρχον καὶ τοῦτο προσπαρώξυνε.
- ⁴ — —28.ἐπεὶ δὲ μεγάλης ποτὲ βροντῆς γενομένης καὶ πάντων ἐκπλαγέντων Ἀ. ὁ σοφιστὴς παρῶν ἔφη πρὸς αὐτόν· ‘μή τι σὺ τοιοῦτον ὁ τοῦ Διός;’, γελάσας ἐκεῖνος· ‘οὐ βούλομαι γάρ, εἶπε, φοβερὸς εἶναι τοῖς φίλοις ὥσπερ σὺ με κελεύεις ὁ καταφauλίζων μου τὸ δεῖπνον, ὅτι ταῖς τραπέζαις ἰχθυῖας ὀρεῖς ἐπικειμένους, οὐ σατραπῶν κεφαλᾶς’. τῷ γὰρ ὄντι λέγεται τὸν Ἀναξάρχον ἰχθυοῦν· Ἡφαιστίωνι πεμφθέντων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν προειρημένον ἐπιφθέγγεσθαι λόγον, οἷον ἐξευτελίζοντα καὶ κατειρωνευόμενον τοὺς τὰ περίβλεπτα μεγάλοις πόνοις καὶ κινδύνοις διώκοντας, ὡς οὐδὲν ἢ μικρὸν ἐν ἡδοναῖς καὶ ἀπολαύσει πλεον ἔχοντας τῶν ἄλλων. Vgl. Satyros b. Athen. VI 250E [fr. 18 FHG III 164] Ἀναξάρχον φησι τὸν εὐδαιμονικὸν φιλόσοφον ἓνα τῶν Ἀλεξάνδρου γενέσθαι κολάκων καὶ συνοδεύοντα τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ ἐγένετό ποτε βροντὴ κτλ. PLUT. Alex. virt. I 40 p. 331 E ὅτι τὸν μὲν ἀρμονικὸν Ἀναξάρχον ἐντιμώτατον τῶν φίλων ἐνόμιζε.
- ⁵ ARR. Anab. IV 9, 7 εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσιν Ἀναξάρχον τὸν σοφιστὴν ἐλθεῖν μὲν παρ’ Ἀλέξανδρον κληθέντα ὡς παραμυθησόμενον· εὐρόντα δὲ κείμενον καὶ στένοντα ἐπιγελάσαντα ἀγνοεῖν, φάναι, διότι ἐπὶ τῷδε οἱ πάλαι σοφοὶ ἄνδρες τὴν Δίκην πάρεδρον τῷ Διὶ ἐποίησαν ὡς ὅ τι ἂν πρὸς τοῦ Διὸς κυρωθῇ, τοῦτο ξὺν Δίκῃ πεπραγμένον· καὶ οὖν καὶ τὰ ἐκ βασιλέως μεγάλου γιγνόμενα δίκαια χρῆναι νομίζεσθαι, πρῶτα μὲν πρὸς αὐτοῦ βασιλέως ἔπειτα πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. ταῦτα εἰπόντα παραμυθῆσασθαι μὲν Ἀλέξανδρον ἐν τῷ τότε· κακὸν δὲ μέγα, ὡς ἐγὼ φημι, ἐξεργάσασθαι Ἀλεξάνδρῳ καὶ μεῖζον ἔτι ἢ ὅτῳ τότε ξυνείχετο· εἶπερ οὖν σοφοῦ ἀνδρὸς τήνδε ἔγνω τὴν δόξαν ὡς οὐ τὰ δίκαια ἄρα χρὴ σπουδῇ ἐπιλεγόμενον πράττειν τὸν βασιλέα, ἀλλὰ ὅ τι ἂν καὶ ὅπως οὖν ἐκ βασιλέως πραχθῇ, τοῦτο δίκαιον νομίζειν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖσθαι ἐθέλειν Ἀλέξανδρον λόγος κατέχει, ... οὐκ ἐνδεῆσαι δὲ οὐδὲ πρὸς τοῦτο αὐτῷ τοὺς κολακείαι ἐς αὐτὸ ἐνδιδόντας, ἄλλους τέ τινας καὶ δὴ καὶ τῶν σοφιστῶν τῶν ἀμφ’ αὐτὸν Ἀναξάρχον τε καὶ Ἅγιν Ἀργεῖον ἐποποιόν.
- ⁶ — —IV 10, 5 ὑπὲρ δὲ τῆς προσκυνήσεως ὅπως ἠναντιώθη Ἀλεξάνδρῳ καὶ τοιόσδε κατέχει λόγος. συγχεῖσθαι μὲν γὰρ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ τοὺς ἀμφ’ αὐτὸν Περσῶν καὶ Μήδων τοὺς δοκιμωτάτους μνήμην τοῦ λόγου τοῦδε ἐν πότῳ ἐμβαλεῖν· ἄρξαι δὲ τοῦ

λόγου Ἀνάξαρχον, ὥς πολὺ δικαιότερον ἂν θεὸν νομιζόμενον Ἀλέξανδρον Διονύσου τε καὶ Ἡρακλέους, μὴ ὅτι τῶν ἔργων ἔνεκα ὅσα καὶ ἡλίκᾳ καταπέπρακται Ἀλεξάνδρῳ, ἀλλὰ καὶ ὅτι Διόνυσος μὲν Θηβαῖος ἦν οὐδέν τι προσήκων Μακεδόσι, καὶ Ἡρακλῆς Ἀργεῖος οὐδὲ οὗτος προσήκων ὅτι μὴ κατὰ γένος τὸ Ἀλεξάνδρου· Ἡρακλείδην γὰρ εἶναι Ἀλέξανδρον· Μακεδόνας δὲ ἂν τὸν σφῶν βασιλέα δικαιότερον θείαις τιμαῖς κοσμοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνο εἶναι ἀμφίλογον ὅτι ἀπελθόντα γε ἐξ ἀνθρώπων ὥς θεὸν τιμήσουσι· πόσω δὴ δικαιότερον ζῶντα γεραίρειν ἢ περ τελευτήσαντα ἐς οὐδὲν ὄφελος τῷ τιμωμένῳ. c. 11 λεχθέντων δὲ τούτων τε καὶ τοιούτων λόγων πρὸς Ἀναξάρχου τοὺς μὲν μετεσχηκότας τῆς βουλῆς ἐπαινεῖν τὸν λόγον καὶ δὴ ἐθέλειν ἄρχεσθαι τῆς προσκυνησεως· τοὺς Μακεδόνας δὲ τοὺς πολλοὺς ἀχθομένους τῷ λόγῳ σιγῇ ἔχειν. Καλλισθένην δὲ ὑπολαβόντα· Ἀλέξανδρον μὲν, εἰπεῖν, ὦ Ἀνάξαρχε, οὐδεμιᾶς ἀνάξιον ἀποφαίνω τιμῆς ὅσαι ξύμμετροι ἀνθρώπῳ κτλ.· CURT. VIII 5, 8 Agis quidem Argivus, pessimorum carminum post Choerilum conditor, et ex Sicilia Cleo ... hi tum caelum illi aperiebant Herculemque et Patrem Liberum et cum Polluce Castorem novo numini cessuros esse iactabant.

- ⁷ PHILODEM. de vitiis IV [Gomperz Comment. Mommsen. S. 471; Crönert Kolotes Register S. 187] c. 5. 6 οὐκ εἰκῆι δέ, ἀλλὰ συνπαρατιθεῖς ἐντέχνως τῷ δάκνοντι τὸ γλυκύ, οἶον μί <σγ> ὦν ἔπαινον <ἀδ> ρότερον ἐλάττονι ψόγῳ καὶ συνκατάθεσιν ἀντιλογίαι, καθάπερ τοιοῦτος, οὗ προσιεμένοις ὁζύτ <ερα> διδῶσιν τινες <τῷ> ι γλυκεῖ δαψιλεστέρῳ χρώμενοι. τοιοῦτον δ <ἐ> καὶ τὸν Ἀνάξαρχον λέγουσιν· <ἀντει> πὼν γὰ <ρ τῷ Ἀ> λεξάνδρῳ δ <ιότη στέ> ρ <γ> εἰ τοῖς κόλαζιν, ἐπῆναι <πάλιν· ἀλλὰ μ> ἣν πρέπει τοῦτο τοῖς ἀπὸ Διός Διόνυσος μὲν γὰρ ἔχαιρε Σατύροις, Ἡρακλῆς δὲ Κέρκωψιν. ἔστιν δ' ὅτε καὶ διερεθισθεὶς μὲν ἐπὶ κρᾶνεν, ἑαυτοῦ δὲ μνησθεὶς ἐγλύκανεν, ὥς ὁ ῥηθεὶς <β> αλόντος αὐτὸν ὑβριστικώτερον <ausgefallen μῆλοις τοῦ βασιλέως, ὅτ' ἀπειλήσεν> ἐπαράμενος τὸ ποτήριον· <βεβλήσεται τις θεῶν βροτησίαι χερσί> (Eur. Or. 271). PLUT. Quaest. conv. IX 1, 2 p. 737 A καὶ Ἀ. ὑπ' Ἀλεξάνδρου μῆλοις βαλλόμενος παρὰ δεῖπνον, ἐπαναστὰς καὶ εἰπὼν <βεβλήσεται ... χερσί>.
- ⁸ AEL. V. H. IX 37 Ἀ. ὁ ἐπικληθεὶς Εὐδαιμονικὸς κατεγέλα Ἀλεξάνδρου ἑαυτὸν ἐκθεοῦντος. ἐπεὶ δὲ ἐνόησέ ποτε Ἀλέξανδρος, εἴτα προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἰατρὸς ρόφημα σκευασθῆναι, γελάσας ὁ Ἀ. <τοῦ μέντοι θεοῦ ἡμῶν> εἶπεν <ἐν τρυβλίου ροφῆματι αἱ ἐλπίδες κεῖνται>.
- ⁹ ATHEN. XII p. 548 B περὶ δ' Ἀναξάρχου Κλέαρχος ὁ Σολεὺς ἐν πέμπτῳ Βίων [fr. 14 FHG II 308] οὕτω γράφει· <τῷ Εὐδαιμονικῷ καλουμένῳ Ἀναξάρχῳ διὰ τὴν τῶν χορηγησάντων ἄνοιαν περιπεσοῦσης ἐξουσίας γυμνῇ μὲν ὠινόχοει παιδίσκῃ πρόσηβος ἢ προκριθεῖσα διαφέρειν ὥραι τῶν ἄλλων, ἀνασύρουσα πρὸς ἀλήθειαν τὴν τῶν οὕτως αὐτῇ χρωμένων ἀκρασίαν. ὁ δὲ σιτοποιὸς χειρῖδας ἔχων καὶ περὶ τῷ στόματι κημὸν ἔτριβε τὸ σταῖς, ἵνα μήτε ἴδρως ἐπιρρέοι μήτε τοῖς φυράμασιν ὁ τρίβων ἐμπνέοι>.
- ¹⁰ TIMON. fr. 58 Diels: ἐν δὲ τὸ θαρσαλέον τε καὶ ἐμμενές, ὅππῃ ὁρούσαι, φαίνεται Ἀναξάρχου κύνεον μένος· ὅς ῥα καὶ εἰδώς, ὥς φασαν, ἄθλιος ἔσκε· φύσις δέ μιν ἔμπαλιν ἦγεν ἡδονοπλήξ, ἦν πλεῖστοι ὑποτρεῖουσι σοφιστῶν.
- ¹¹ PLUT. de tranqu. an. 4 p. 466 D Ἀλέξανδρος Ἀναξάρχου περὶ κόσμων ἀπειρίας ἀκούων ἐδάκρυε καὶ τῶν φίλων ἐρωτῶντων ὅ τι πέπονθεν, οὐκ ἄξιον, ἔφη, <δακρύειν, εἰ κόσμων ὄντων ἀπείρων ἐνὸς οὐδέπω κύριοι γεγόναμεν>; Vgl. Val. Max. VIII 14 ext. 2 iam Alexandri pectus insatiabile laudis, qui Anaxarcho comiti suo ex auctoritate Democriti praeceptoris innumerabiles mundos esse referenti: <heu me> inquit <me miserum quod ne uno quidem adhuc potitus sum>.

STRAB. XIII p. 594 ἐκεῖνος [Alexander] γὰρ κατὰ συγγενείας ἀνανέωσιν ὥρμησε προνοεῖν αὐτῶν ἅμα καὶ φιλόμηρος ὦν· φέρεται γοῦν τις διόρθωσις τῆς Ὀμήρου ποιήσεως, ἢ ἐκ τοῦ νάρθηκος λεγομένη, τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τῶν περὶ Καλλισθένη καὶ Ἀνάξαρχον ἐπελθόντος καὶ σημειωσαμένου τινά, ἔπειτα καταθέντος εἰς νάρθηκα, ὃν ἤϋρεν ἐν τῇ Περσικῇ γάζῃ πολυτελῶς κατεσκευασμένον.

- ¹³ Zu A 1 II 235, 18: CLEM. Strom. IV 57 (II 274, 13 St.) τὰ γὰρ Ἀναξάρχου σιωπῶ ‘πίσσε’ ἐπιβοῶντος ‘τὸν Ἀναξάρχου θύλακον· Ἀνάξαρχον γὰρ οὐ πίσσεισ’, ὁπηνίκα πρὸς τοῦ τυράννου ὑπέροις σιδηροῖς ἐπίσσετο. VAL. MAX. III extr. 4.; multorum aures illa lingua et in primis Alexandri regis admiratione sui adtonitas habuerat, dum terrae condicionem, habitum maris, siderum motus, totius denique mundi naturam prudentissime et facundissime expromit.
- ¹⁴ [GAL.] H. ph. 4 (D. 602) < ἢ δὲ > ἐκ τέλους [καὶ δόγματος] ὥσπερ ἡ Εὐδαιμονική· ὁ γὰρ Ἀνάξαρχος τέλος τῆς κατ’ αὐτὸν ἀγωγῆς τὴν εὐδαιμονίαν ἔλεγεν.
- ¹⁵ — —7 (D. 604) σκεπτικοὺς δὲ Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην καὶ Ἀνάξαρχον τὸν Ἀβδηρίτην καὶ τὸν ἄγαν ἡκριβωκέναι τὴν ἀπορητικὴν ὑποληφθέντα Πύρρωνα.
- ¹⁶ SEXT. adv. m. VII 88 Ἀνάξαρχον δὲ καὶ Μόνιμον ὅτι σκηνογραφίαι ἀπέεικασαν τὰ ὄντα τοῖς τε κατὰ ὕπνους ἢ μανίαν προσπίπτουσι ταῦτα ὡμοιωσθαι ὑπέλαβον.